

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

**Кваліфікаційна робота
бакалавра**

**ЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ
ВЛАДИ: ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИЙ АНАЛІЗ**

Виконав: студентка 4-го курсу,
групи 6.2819-пуа
спеціальності 281 «Публічне управління та
адміністрування»
освітньо-професійної програми «Публічне
управління та адміністрування»
І.С. Ліповська

Керівник: доцент кафедри соціальної
філософії та управління, доцент, к.філос.н.
Ель Гуессаб К.

Рецензент: доцент кафедри соціальної
філософії та управління, доцент, к.філос.н.
Широбокова О.О.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет соціології та управління
Кафедра соціальної філософії та управління
Рівень вищої освіти бакалавр
Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
Освітньо-професійна програма «Публічне управління та адміністрування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри соціальної філософії та
управління

_____ Т.І.Бутченко
« _____ » _____ 2023 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Ліповській Ілоні Сергіївні

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи Централізація та децентралізація державної влади:
публічно-управлінський аналіз

керівник роботи Ель Гуессаб Карім, к. філос. н., доцент

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «08» лютого 2023 року № 261-с

2. Строк подання студентом роботи 15 червня 2023 року

3. Вихідні дані до роботи Беля А. Р. Аналіз формування доходів місцевих бюджетів в умовах адміністративно-фінансової децентралізації. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2018. Вип. 1. С. 133–137; Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України. О. Бориславська, І. Заверуха, Е. Захарченко та ін. Київ: ТОВ «Софія». 2012. 128с. Біла-Тіунова Л.Р. Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну службу». Одеса: Фенікс, 2020. 628 с. Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України. Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». Київ: ТОВ «Софія», 2012. 128 с. Закіров М. Децентралізація: завдання, перші успіхи і сподівання. Україна: події, факти, коментарі. 2016. № 5. С. 6–11.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Окреслити стан наукової розробки децентралізації та централізації державної влади. 2. Надати характеристику головних понять «централізація», «децентралізація», «державна служба». 3. Визначити зарубіжний досвід децентралізації. 4. Окреслити теоретичні засади децентралізації та централізації державної влади. 5. Окреслити сутність та зміст концепції державної децентралізації. 6. Визначити напрями подальшого вдосконалення децентралізаційних процесів України. 7. Окреслити результати емпіричного дослідження стану децентралізації та централізації державної влади.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Ель Гуессаб К., доцент кафедри соціальної філософії та управління	08.02.2023	08.02.2023
Розділ 2	Ель Гуессаб К., доцент кафедри соціальної філософії та управління	30.03.2023	30.03.2023
Розділ 3	Ель Гуессаб К., доцент кафедри соціальної філософії та управління	28.04.2023	28.04.2023

7. Дата видачі завдання 08 лютого 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи	Листопад – грудень 2023	<i>виконано</i>
2.	Бібліографічний пошук	Січень – лютий 2023	<i>виконано</i>
3.	Розробка основних положень роботи	Січень – лютий 2023	<i>виконано</i>
4.	I розділ	Лютий – березень 2023	<i>виконано</i>
5.	II розділ	Березень – квітень 2023	<i>виконано</i>
6.	III розділ	Квітень – травень 2023	<i>виконано</i>
7.	Систематизація висновків	Травень 2023	<i>виконано</i>
8.	Нормоконтроль	Травень 2023	<i>виконано</i>

Студент _____ І.С. Ліповська

Керівник роботи _____ Ель Гуессаб К.

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ І.С. Цапліна

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота складається з 62 сторінок, 41 позицій у списку літератури.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ, ЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ, ПУБЛІЧНА ВЛАДА, ОРГАН МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ТЕРИТОРІАЛЬНІ ГРОМАДИ, ОБ'ЄДНАНА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА

Мета дослідження: є аналіз децентралізації та централізації державної влади.

Об'єкт дослідження: суспільні відносини, які складаються у процесі здійснення децентралізації та централізації державної влади.

Предмет дослідження: поняття та особливості функцій державного управління.

Методи дослідження: аналіз, синтез, індукція, дедукція, структурно-функціональний, аналіз статистичних даних.

Гіпотеза: формування демократичного принципу управління, становлення громадського суспільства в умовах співвідношення централізації та децентралізації в державному управлінні.

Висновки: 1. Децентралізація в Україні є важливим фактором розвитку демократичної системи управління. Реформа місцевого самоврядування має на меті створити нові відносини між громадянами, місцевою владою та державою. Максимальна участь громадян в адміністрації Співтовариства повинна підвищити адміністративну ефективність та відповідальність за рішення та результати їх виконання.

2. Децентралізація фіскального сектору стала одним з головних рушіїв інтеграції громад. Але недосконалість законодавчої бази, призвели до появи громад з дуже великими диспропорціями ресурсів. Відповідно, держава повинна вжити додаткових заходів щодо фінансового вирівнювання, щоб забезпечити реалізацію гарантії громадянам у контексті соціальної функції.

SUMMARY

The qualification work consists of 62 pages, 41 items in the list of references.

DECENTRALIZATION, CENTRALIZATION, STATE AUTHORITY, LOCAL GOVERNMENT BODY, TERRITORIAL COMMUNITIES, UNITED TERRITORIAL COMMUNITY

Purpose of the study: is the analysis of decentralization and centralization of state authority.

Object of the study: are the social relations that develop in the process of decentralization and centralization of state authority.

Subject of the study: are the concepts and features of the state administration functions.

Research methods: are analysis, synthesis, induction, deduction, structural-functional, analysis of statistical data.

Hypothesis: the formation of a democratic principle of administration, the formation of public society in the conditions of the ratio of centralization and decentralization in state administration.

Conclusions: 1. Decentralization in Ukraine is an important factor in the development of a democratic administration system. The reform of local self-government aims to create new relations between citizens, local authorities and the state. The maximum participation of citizens in the administration of the Community should increase the administrative efficiency and responsibility for decisions and the results of their implementation.

2. Decentralization of the fiscal sector has become one of the main drivers of community integration. But the imperfection of the legislative framework led to the emergence of communities with very large disproportions of resources. Accordingly, the state should take additional measures on financial equalization to ensure the guarantee implementation to citizens in the context of the social function.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ОРГАНІВ ВЛАДИ В УКРАЇНІ.....	9
1.1. Стан наукової розробки централізації та децентралізації державної влади.....	9
1.2. Характеристика головних понять: централізація, децентралізація, державна служб.....	13
1.3. Методи дослідження централізації та децентралізації державної влади.....	21
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ.....	29
2.1. Теоретичні засади централізації та децентралізації державної влади.....	29
2.2. Зарубіжний досвід децентралізації	38
2.3. Сутність та зміст концепції державної децентралізації	42
РОЗДІЛ 3. РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ.....	46
3.1. Теорія і практика перерозподілу повноважень між державою та органами місцевого самоврядування.....	46
3.2. Напрями подальшого вдосконалення децентралізаційних процесів України.....	53
ВИСНОВКИ.....	56
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	58

ВСТУП

Актуальність дослідження. Нинішній стан розвитку України доводить, що економічна та політична ситуація в нашій державі дуже складна. Основною причиною цього є неефективність існуючої системи державного управління, тому реформи в Україні потребують серйозних змін, які мають бути спрямовані на створення відкритої політичної системи та розвиток громадянського суспільства. Елементами цієї реформи є централізація та децентралізація.

Інтерактивний механізм централізації та децентралізації є передумовою ефективного та конструктивного управління. Лише шляхом досягнення оптимального співвідношення централізації та децентралізації у сфері державного управління можна сформулювати демократичну модель управління та громадянське суспільство.

У пострадянський період розвитку нашої держави вітчизняні політичні кола загалом вважають, що в Україні необхідно впроваджувати практику децентралізації задля досягнення вищого рівня європейського державотворення та демократії. Переважна більшість вітчизняних науковців вважає, що передача владних повноважень та владних ресурсів на локальну територію надасть громадянам ширших можливостей реалізації свого права на участь у політичній владі. Більш детальний розгляд запитань опитування показує, що це право обмежене низкою факторів і потребує подальшого ретельного вивчення процесів адміністративної децентралізації та їх зв'язку з соціально-економічними процесами, які відбуваються в даному суспільстві протягом тривалого часу.

Проблемна ситуація . Однією з суттєвих реформ в Україні є, децентралізація влади. Саме проведення цієї реформи говорить нам про те, що настає початок радикальних змін в країні. Саме ця реформа може покращити якість громадянського життя, та також вона має важливе значення для продовження галузевих реформ. Є правдою те, що завдяки запровадженню нової системи управління, а саме розподілу влади між центральною та

місцевою владою, Україна зароджує нову систему відносин між усіма органами влади в державі.

Проблему пов'язану з співвідношенням централізації та децентралізації влади, досліджували різні науковці, зокрема такі вчені, як А. Р. Беля, Л. Р. Біла, Н. В. Котенко, Г. В. Макаров, С. М. Серьогін, О. В. Скрипнюк, В. А. Шатіло.

Якщо подивитися на ситуацію в теперішньому часі, ми розуміємо, що країна зараз в стані війни, і саме зараз вона потребує сильної, опорної центральної влади. Але реформа децентралізації не для того щоб завдати напруги між центральною і місцевою владою, а для того щоб об'єднати зусилля для якісного правління в країні. Як нам показує досвід світових країн, саме дієва і ефективна реалізація проектів з регіональною владою, що також реалізується територіальними громадами, має вагомий вплив на соціальний та економічний розвиток в регіоні, та на згуртованість країни в цілому.

Якщо взяти за увагу доцільну необхідність зміцнення суверенітету та згуртованості країни, тоді можна оцінювати децентралізацію наступним чином: сприяння якості життя, консолідація території, формування почуття спільності в процесах державного будівництва, побудова місцевої ідентичності територіальних громад

Об'єкт дослідження: суспільні відносини, які складаються у процесі здійснення децентралізації та централізації державної влади.

Предмет дослідження: поняття та особливості функцій державного управління.

Метою дослідження є аналіз децентралізації та централізації державної влади.

Завдання дослідження.

- окреслити стан наукової розробки децентралізації та централізації державної влади;
- надати характеристику головних понять: централізація, децентралізація, державна служба;

– визначити методи дослідження децентралізації та централізації державної влади «аналіз», «синтез», «абстрагування», «узагальнення», «індукція»;

– окреслити теоретичні засади децентралізації та централізації державної влади;

– визначити зарубіжний досвід децентралізації;

– окреслити сутність та зміст концепції державної децентралізації;

– окреслити результати емпіричного дослідження стану децентралізації та централізації державної влади;

– визначити напрями подальшого вдосконалення децентралізаційних процесів України.

Гіпотеза дослідження: формування демократичного принципу управління, становлення громадського суспільства в умовах співвідношення централізації та децентралізації в державному управлінні.

Структура роботи: кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури.

РОЗДІЛ 1

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ОРГАНІВ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

1.1. Стан наукової розробки централізації та децентралізації державної влади

Розподіл влади як принцип, що організовує спосіб державної влади на даний момент визначає спосіб організації діяльності сприятиме підвищенню ефективності прийняття державних рішень. Зокрема, реформа децентралізації має ряд переваг. У них можна уявити наступне.

По-перше, децентралізація влади призводить до розвитку професійних здібностей державних службовців, керівників, накопичення ними капіталу та досвіду щодо ситуацій невизначеності.

Крім того, згідно з принципом поділу влади, децентралізований характер системи державної влади дозволяє створювати умови, які сприяють конкуренції між державними органами, що стимулює керівників цих органів проявляти ініціативу та підвищувати продуктивність.

По-третє, децентралізація влади сприяє креативності думки. Зокрема, автономія, надана центральному уряду на місцевому рівні, дозволяє працівникам самостійно, за потреби, творчо вирішувати проблеми на регіональному рівні. Ця свобода дій є і автономною, і відповідальною водночас.

По-четверте, основний компонент механізму, з якого випливає перевага, забезпечує незалежний контроль кожної гілки влади з метою загальної ефективності державної влади [15, с. 45].

Питання децентралізації в Україні стало більш актуальним через неефективний розподіл повноважень виконавчої влади над управлінськими функціями. У сучасному контексті євроінтеграції питання децентралізації має велике значення. Без децентралізації територіальної влади жодна країна на планеті не може вважатися легітимною. Першочерговим стратегічним

напрямок внутрішньої та зовнішньої політичної системи України є європеїзація. Децентралізація має вирішальне значення для кандидатів країн у Європейський Союз. У територіальних громадах велике значення для розвитку демократії має самоорганізація населення у вирішенні питань місцевого значення.

Масштабне блокування завдань, які найбільше потребують вдосконалення, – це питання державного управління, які стосуються їх оптимізації та ефективності, як наслідок, вони відповідають найвищим стандартам управління у відкритій державі. У результаті на перший план виходить питання про те, як найкраще організувати державну владу в децентралізованій формі.

Основною метою реформи децентралізації є передача влади місцевим органам влади. Для досягнення цієї мети пропонується нова система адміністративно-територіального устрою України, яка включатиме області, райони та територіальні громади. Розмежування повноважень має відбуватися не лише між центральними та місцевими органами влади. Основним поняттям реформи є розмежування повноважень між органами місцевого самоврядування та виконавчою владою.

На основі децентралізованого характеру державної влади простежується така міждисциплінарність:

- 1) відразу виникають нові ідеї;
- 2) розвиваються різноманітні конфігурації національних «українська, російська, французька тощо», інші моделі децентралізації.

У теорії та практиці державного управління визнаються два основних типи децентралізації.

Одну з форм децентралізації називають демократичною децентралізацією. Де делегування обов'язків має значний вплив. Уряд делегує частину своїх повноважень місцевим чиновникам. Ця деномінація найчастіше відома як англосаксонський формат. Цей стиль поширений у Великобританії, Канаді, Австралії та ін.

Друга форма місцевого самоврядування передбачає адміністративну децентралізацію, яка представлена створенням органів місцевого самоврядування у складі префектур, так званої виконавчої влади.

Існують різні типи державного правління, і, як правило, їх походження базується на специфіці конкретної держави, воно може бути історичним, географічним, економічним, духовним, культурним або соціальним. Сьогодні в Україні, враховуючи зазначені чинники, продовжується прагнення до розширеного варіанту континентальної моделі взаємодії місцевого самоврядування з державними та іншими структурами периферійних територій. Україна, як держава з демократичною конституцією, не може уникнути децентралізації виконавчої влади, тому що в тоталітарному режимі централізована структура влади неможлива. На думку професора, централізація влади неминуче супроводжується пасивною поведінкою населення, для просування вперед, вони виступають за впровадження реформ, до цього процесу має бути залучене все населення держави, тобто повноцінний розвиток самоврядування на місцевому рівні.

Через унікальність становлення та розвитку моделі організації виконавчої влади держави та місцевого самоврядування одним із найскладніших питань у цій сфері стала складність розмежування функцій і повноважень місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування. -державні органи. Наприклад, органи місцевого самоврядування утворюються не лише для здійснення контрольних-наглядових функцій щодо місцевого самоврядування та його органів, а й для реалізації основного призначення повноважень щодо управління територіями. Складність цієї проблеми пояснюється тим фактом, що ці системи функціонально ідентичні, оскільки майже точно вирішують схожі проблеми. Крім того, Конституція України наділила місцевих і регіональних державних адміністраторів повноваженнями здійснювати виконавчу владу у своїх районах і областях, ст. 118, і вони також відповідають за нагляд за місцевим урядом з питань влади. ст. 143, яка делегована їм законом.

З цього приводу варто зауважити, що делегування повноважень органів державної виконавчої влади органам місцевого самоврядування – це відоме явище в світовій практиці державотворення, про що зазначено, приміром, в Європейській Хартії місцевого самоврядування. Така практика не спричиняє порушення автономії місцевого самоврядування в межах його власних повноважень, проте виступає однією із найважливіших форм економії фінансових і людських ресурсів, так як виключає необхідність створення поряд із органами місцевого самоврядування додаткових структур державної виконавчої влади, особливо на первинному рівні адміністративно-територіального поділу держави.

Крім того, поділ повноважень місцевого самоврядування на «власні» й «делеговані» не містить в собі серйозного концептуального навантаження, так як всі свої владні повноваження місцеве самоврядування отримує в законі, в котрому втілена державна воля народу. А тому в межах владних повноважень орган місцевого самоврядування діє повністю автономно, а в межах делегованих – під контролем відповідних державних органів.

Сьогодні делегування повноважень відбувається таким чином: починаючи з органу місцевого самоврядування до адміністрацій як місцевих органів державної влади. Це сталося через те, що ці ради є органами місцевого самоврядування, які представляють колективні інтереси територіальних громад, але не мають виконавчого органу, повноваження якого делеговані місцевим державним органам. На цьому етапі виникає питання щодо ефективності цих рад, оскільки вони мають юридичні повноваження управляти своєю територією, але їм бракує повноважень для цього.

Одним із питань, пов'язаних із делегованими повноваженнями, є функціонування виконавчих органів сільської та міської ради, районних та обласних адміністрацій на місцевості. Оскільки у відповідних законах про державну службу чітко не визначено, хто має повноваження здійснювати ці повноваження як першої інстанції та що робити, коли як виконавча гілка самоврядування на місцях. Як наслідок, слід вважати, що дублювання

повноважень органу виконавчої влади та органу децентралізації, надання у законодавстві переваги на дві третини делегованих повноважень над власними по відношенню до органу регіонального самоврядування фактично надає на містах певну автономію над станом та мають певний ступінь автономії над державою.

Усе вищевикладене дозволяє зробити висновок, що саме місцеве самоврядування є тією ланкою, яка сприяє об'єднанню державної влади та місцевого самоврядування. Дозволити органам місцевого самоврядування вирішувати питання національного рівня, які раніше були запропоновані федеральним урядом. Державний контроль, у свою чергу, відповідає за забезпечення того, щоб делегування законодавчих повноважень місцевим посадовим особам здійснювалося в рамках конституційного права та національного законодавства, а також за забезпечення охоплення всіх аспектів населення.

Справа тут у тому, що посадові особи місцевого самоврядування можуть дозволити собі підпорядковувати органи місцевого самоврядування. У результаті втрачається первинний принцип централізації – демократизм, політична система в цьому випадку менш ефективна.

1.2. Характеристика головних понять: централізація, децентралізація, державна служба

Зарубіжні автори описують «децентралізацію» як «відчуження своїх повноважень на користь іншої правової особи, якою є колектив міст». Наприклад, французький вчений Ж. Ведель описав децентралізацію як «організаційний метод», визначенням якого є передача влади від центральних органів до місцевих чиновників, які потім перебувають на передньому краї адміністративних районів або державних служб. Дослідивши цей підхід, було створено таке поняття, як «деконцентрація».

Деконцентрація – це відмова від повноважень щодо прийняття рішень органам, які не підпорядковані безпосередньо центральному уряду і зазвичай обираються широким населенням [20, с. 6].

Ця методологія передбачає, що сформовані нижчі органи є «середніми» між центральною владою та місцевою владою. Ідея децентралізації передбачає збільшення та розширення прав і повноважень адміністративно-територіальних одиниць. Як наслідок, для місцевої влади першочергово вирішуватимуться питання регіонального рівня, тоді як для центральної влади регіональні питання та повноваження можуть бути важливішими за велику кількість проблем. Крім того, децентралізація є чудовим прикладом того, як у країні розвивається демократія, як наслідок, заохочується просування автономного уряду. У свідомості багатьох дослідників децентралізація є загальною рисою сфери державного управління, яка зумовлена насамперед об'єктивними та суб'єктивно зумовленими факторами, більшість із яких пов'язана з розподілом повноважень між центральними органами влади та місцевим самоврядуванням. Як наслідок, розвиток місцевих державних інституцій вважається важливим для формування місцевого самоврядування.

Багато науковців вважають децентралізацію способом організації публічної влади в державі, де місцева влада має можливість самостійно вирішувати покладені на неї питання та повноваження, використовуючи законодавчі межі. В «Енциклопедії державного управління»: децентралізація описується як метод організації влади на місцях, держава передає можливість приймати рішення щодо конкретних питань чи регіонів структурам, які не входять до системи виконавчої влади та відносно незалежні від нього. складне, комплексне явище в правовій, демократичній державі, які передбачають передачу центральними органами державної влади конкретного обсягу повноважень суб'єктам нижчого рівня, які мають необхідні права, обов'язки та ресурси [13, с. 167].

Поняття децентралізації визначене на урядовому Веб-сайті «Децентралізація влади», де його розуміють як – «передачу значних

повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування» [9]. Крім того, децентралізацію можна розуміти як процес і результат реформи.

Прозорість системи управління щодо рішень знизу сприяє децентралізації управління. Багато місцевих рішень повинні прийматися на середньому та нижчому рівнях організаційної ієрархії без негативного впливу на загальну систему.

На останньому рівні в сучасних децентралізованих організаціях приймаються рішення щодо місії, цілей, затвердження довгострокових планів, розподілу ресурсів між підрозділами, оцінки їхніх зусиль і вдосконалення системи управління. Тут вони здійснюють загальний контроль над підрозділами, розвивають зовнішні зв'язки, сприяють співпраці та створюють сприятливий клімат, розробляють принципи кадрової політики, підтримують прямі контакти тощо. Усі стратегічні рішення необхідно обговорювати з керівниками нижчого рівня, яким надається свобода дій мовчки.

Оцінити цінність децентралізації ми зможемо лише заручившись підтримкою населення, адже кожна зміна має свої небезпеки. До цих небезпек науковці відносять: 1) необхідність зміни меж адміністративно-територіальних одиниць – громадський спротив їх укрупненню, 2) втрату контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування, 3) зростання спеціалізованих тенденцій у регіоні – тобто прийняття громадськістю претензій регіону щодо правосуб'єктності щодо тих політичних інтересів, які суперечать загальнодержавним [18].

Організаціям зазвичай доводиться вирішувати, яку форму управління використовувати: централізацію чи децентралізацію. Крім того, ці відносини за своєю суттю є складними, а рівновага між сторонами є тимчасовим станом. Кон'юнктура контролює систему таким чином, що інституції змушені постійно змінювати свої структури, переходячи за необхідності від централізації до децентралізації, і намагатися підтримувати послідовність і збалансованість.

На цьому етапі необхідний розподіл повноважень і відповідальності в системі управління, що часто пов'язано зі зміною структурного складу організації. В результаті коригування може бути викликано не тільки уточненням повноважень і відповідальності структурних підрозділів, але і централізацією деяких функцій управління або підвищенням самостійності окремих підрозділів всередині організації. Справжнє державне управління є гібридом централізації та децентралізації.

Як суспільно-правове явище державна влада — це фактична здатність держави реалізовувати загальну волю суспільства, здійснювати регулюючий і охоронний вплив на суспільні відносини та поведінку суб'єктів відносин. Механізм державної влади передбачає, що він реалізується спеціально уповноваженою установою, а реалізується за допомогою права як системи соціальних норм.

В основі структури та діяльності державної влади лежить єдність принципів централізації та децентралізації, яка передбачає, що державні адміністративні установи мають створюватися на основі розумного співвідношення центральної влади та влади на місцях, при порушенні цього балансу може призвести до негативних наслідків.

Як ми всі знаємо, централізація – це реалізація такої концепції управління, тобто центральний державний орган самостійно контролює економічний і соціальний розвиток усієї країни, нехтуючи тим часом передавати частину своїх повноважень і функцій місцевим органам влади. Спосіб виконання цієї відповідальності полягає в тому, щоб контролювати державні справи якомога повніше. Держава прагне виконати свої зобов'язання перед суспільством за допомогою методів стратегічно орієнтованого планування, які були розроблені та вдосконалені протягом ХХ століття, але часто не дають бажаного ефекту.

Як відомо, централізація – це реалізація такої концепції управління, тобто центральні органи влади самостійно контролюють економічний і соціальний розвиток усієї країни, ігноруючи при цьому децентралізацію деяких

повноважень і функцій місцевим органам влади. Спосіб виконання цієї відповідальності полягає в тому, щоб якомога повніше контролювати справи держави. Держави намагаються виконати свої зобов'язання перед суспільством за допомогою методів стратегічного планування, розроблених і вдосконалених у ХХ столітті, але часто не досягають бажаних результатів. Малі монархії «Бахрейн, Катар, Тонга тощо», які взагалі не мають інститутів самоврядування. У цих країнах відсутні виборчі органи, а адміністративно-територіальні одиниці не набувають статусу місцевої адміністрації.

Звісно що, іноді обирають певних осіб за для поборювання «хаусу», однак на практиці цю посаду займають представники однієї сім'ї. На місця призначаються чиновники загальної компетенції як представники держави, які й вирішують місцеві питання.

Для централізованої системи в цілому характерні вертикальні відносини, за яких «центральный» наділений великою владою прийняття рішень, а «накази, розпорядження, постанови, інструкції тощо» є обов'язковими для підлеглих. Відповідно до цього принципу доцільно підпорядковуватися єдиному центральному органу управління. Можна побачити, що в основі ідеї принципу централізації лежить повне доручення адміністративних завдань державним службам для виконання. При цьому всі рішення, які вони приймають щодо нижчих верств населення, приймаються окремим органом — «Національним бюро». У свою чергу, він займає важливе місце в системі. Централізована держава зобов'язана виконувати всі управлінські функції.

Така держава повинна мати прямі та непрямі правові акти на своїй національній території. У свою чергу органи місцевого самоврядування не мають самостійного прийняття рішень. Отже, державна централізація об'єднує багато компонентів, щоб сформувати цілісну систему, яка приймає рішення на основі адміністративної влади та може децентралізувати владу відповідно до закону.

Ми побачили, що централізація дає напрямок для розвитку всієї країни з урахуванням загальних характеристик і досягнення ефективних результатів.

Держава зацікавлена у вирішенні внутрішніх стратегічних питань, а не в кожному регіоні окремо. Натомість децентралізовані інституції враховують унікальність і проблеми своїх регіонів і виконують свої завдання на національному рівні для вирішення «окремих» проблем.

Приклад проблеми централізації наводить Г. Кальзен, який вказує на те, що проблема централізації спочатку виглядає як питання просторової міри чинності норм, які формують правовий порядок. Більш важливими, однак, є методи створення норм з різною сферою дії, поведінка, яка їх запроваджує, та інститути, які їх запроваджують.

У централізованій державі всі функції державного управління виконуються одним органом. Натомість усі норми правопорядку формулюються одним і тим же суб'єктом [18, с. 17].

Країна на етапі будівництва обрала централізовану форму правління, а пізніше, зі змінами економічного, соціального та культурного напрямків, обрала децентралізацію. Тож постає питання, чому могутньою країною керує одна влада? У Чехії, наприклад, затримка регіональної автономії була зумовлена централізацією уряду В. Клауса, яка тривала до 1997 року. Можна також взяти приклад Словаччини, де Месіал також був прихильником централізації, і під час свого правління не хотів погоджуватися на вимоги посилення місцевої державної влади.

Централізація в демократії є природною формою правління. Відповідно до багатьох поглядів, ефективна централізація є характерною рисою авторитарних режимів, і лише тоді централізація може бути повноцінною, охоплюючи всі підлеглі органи країни. У своїй роботі я показую, що це не так і що централізація може існувати в демократичних країнах. Політична свобода є, але все вирішується на національному рівні.

Зокрема, лише центральний уряд може керувати народним господарством і координувати його подальший обіг, а його широкі повноваження у сфері оподаткування полегшують завдання фінансування соціальних програм. Крім того, важливі функції об'єднані в «центр», який може не тільки зберегти

персонал, але й заощадити всі офіційні витрати, а також може здійснити професіоналізацію персоналу, стандартизацію методів, уніфікацію теорій.

Централізація наділяє владою і покладає велику відповідальність на прийняття рішень, стабільність країни, правильне застосування всіх систем управління, розвиток і цілісність країни. Центральна влада зосереджується на всіх питаннях на законодавчому рівні та має широкий спектр національних інтересів, а місцева влада зосереджується лише на інтересах певного регіону.

Але, взявши в приклад Родянський Союз, де була бюрократична централізаційна влада, можна побачити, що під утриманням усіх принципів життя владою, досить шкідливо сказує на розвиток в країні. Комунікація з організаціями, підприємствами була максимально відчуженою, що і заважало тримати економіку на високому рівні.

Тому інколи ми уявляємо собі централізацію як негативний інститут, який існує лише в країнах з авторитарними режимами, тому що ми бачимо це у світовій історії та створюємо свою ідеологію, але не варто забувати, що нам потрібно розвивати світогляд і ставитися до системи не тільки як завжди, але спробуйте оновити його. Таким чином, навіть авторитарні уряди можуть досягти великих успіхів у демократичних країнах. Так у ХХ ст. Ми бачили, що централізм досягається саме через «жорстку» державну владу. Її характерними ознаками є: виникає на основі централізму, постійно провокується ситуація протистояння між державою і суспільством, владою і народом; знижує ефективність її діяльності; національні потреби.

Тому іноді ми уявляємо централізацію як негативну систему, яка існує лише в країнах з авторитарними режимами, тому що ми бачимо це у світовій історії та створюємо свою ідеологію, але не слід забувати, що нам потрібно розвивати світогляд, а не просто сприймати систему як систему. Зазвичай, але спробуйте оновити його. Тому навіть авторитарні уряди можуть досягти великих успіхів у демократичних країнах. Так у 20 ст. ми бачили, що централізм досягається саме через «жорстку» державну владу. Його характерними ознаками є: породжений на основі централізму, постійне

провокування протистояння між державою і суспільством, владою і народом, зниження ефективності його діяльності, державні потреби.

Але з іншого боку, одна з переваг децентралізованої системи – це більш тісний контакт з людьми, більше спілкування, краще розуміння інтересів людей. Прикладом неефективності централізованого управління є проблема забезпечення трафіком, який зазвичай коштує невеликих грошей, але може швидко накопичуватися через центральний уряд. Пропорційний податок допомагає вирішити проблему того, що місцеві колективи стають багатшими та біднішими, а також сприяє децентралізації.

Зараз усередині країни важко поєднати дві системи, хоча багато джерел свідчать, що спільні зусилля централізації та децентралізації призведуть до стабільної та сильної країни. Щоб згрупувати ці режими, необхідно на законодавчому рівні розробити чіткі правила та принципи, що є проблемою на даному етапі в Україні. Іноді виникають суперечливі питання в законодавстві, або питання, які не є належним чином обґрунтованими і залишають ланцюжок питань. Рівні управління можуть створюватися і діяти незалежно один від одного в «федеральній моделі» або в єдиній адміністративно-державній системі «уніфікованої моделі». Однак, незалежно від моделі, ці одиниці зазвичай утворюють своєрідну піраміду: в основі є достатня кількість місцевих державних одиниць, над якими дещо менша кількість національних державних одиниць «землі, провінції, штату», а на верхівці – невелика кількість національних державних одиниць «землі, провінції, штату». Зверху центральна влада. Це поєднання є найбільш розумним у сучасних умовах.

Централізація є об'єктивним результатом національного суверенітету, і вона передбачає централізацію влади та єдність політичної влади. У такій системі, де державний апарат діє самостійно, передбачається, що раніше прийняті управлінські рішення вертикально передаються на місцевий рівень управління. Водночас, оскільки центральні та управління не мають комплексного розуміння ситуації в кожному регіоні, необхідно надати

місцевим управлінням певну свободу у прийнятті рішень. Це також зумовлено їх вищою ефективністю при вирішенні конкретних завдань [21, с.11].

1.3. Методи дослідження децентралізації та централізації державної влади

Когнітивні процеси, які є основою будь-якого наукового дослідження, є складними і тому вимагають концептуального підходу, заснованого на певній методології для застосування конкретних методів.

Відмінною рисою сучасної науки є підвищення ролі методології у вирішенні проблем національного зростання і розвитку. Пропонується кілька причин специфіки цієї науки: 1) складність структури емпіричного і теоретичного знання і методів його перевірки і верифікації; 2) опис властивостей матеріальних об'єктів тісно переплітається зі штучно введеними абстракціями, ідеальні моделі тощо.

Варто зазначити, що методологічні уявлення постійно змінюються, таким чином замінюються новими функціями: вузький підхід до формальної логіки трансформувався у змістовне збагачення проблеми, що включає соціокультурний, гуманістичний вимір інтелектуального та людського вимірів. Пізнавальна діяльність. Методологічний аналіз, як форма наукової самосвідомості, пояснює, як знання та діяльність поєднуються, структуруються, організовуються, а також методи отримання та перевірки знань. Деталі наукової діяльності багато в чому визначаються методом.

Метод у широкому розумінні – це спосіб для дослідження якогось результату, зокрема здійснення певної діяльності, свідомого вирішення якоїсь проблеми спосіб запитання. Він діє як певний набір правил, технік, приписів, принципів, вимог, які орієнтують суб'єкт у вирішенні конкретної задачі, досягненні певного результату в певній сфері діяльності.

Метод є ефективним засобом для вирішення серйозних наукових завдань. Його спрямованість зосереджена на відкритті об'єктивних законів дійсності. Це

визначає необхідність і місце застосування таких принципів, як індукція і дедукція, аналіз і синтез, абстрагування, формалізація, моделювання, порівняння теоретичних і експериментальних досліджень [41, с. 11].

Методологія – це раціонально рефлексивна свідомість, спрямована на дослідження, удосконалення та побудову методів. Методологія – це система з чітко визначеними правилами, що застосовуються до різних сфер діяльності [41, с. 14].

Розрізняють різні робочі та конструктивні рівні, різні рівні та ідеологічні широти, наукові методології в цілому, наукові методології на міждисциплінарних рівнях, методологічні представлення та концепції окремих наукових методологій. Будь-яке наукове дослідження повинно враховувати основні вимоги методології. Досліджуючи методологію, вона спирається на закономірності конкретної науки та особливості пізнання окремих явищ. Тому вона повністю визначається принципами і законами конкретної науки і конкретними методами дослідження.

На основі філософського принципу універсальних взаємозв'язків було сформульовано методологічний принцип - вимоги наукового дослідження: Щоб уникнути однобічності об'єкта дослідження, слід враховувати всі істотні сторони і зв'язки предмета.

Цей принцип дає змогу уникнути таких крайнощів, як софістика, яка заснована на підкресленні окремих індивідуальних властивостей предмета, незалежно від його сутності, та еkleктика, яка заснована на поєднанні багатьох різних, внутрішньо не пов'язаних рис предмета. Недотримання принципу універсального взаємозв'язку призводить до обмеження розвитку науки і гальмування вирішення її окремих проблем. Беручи до уваги загальну методологію, можна виділити різні функції, які вона виконує в науковому дослідженні, найважливішими з яких є координація, інтеграція та інспірація. Говорячи про природу принципу універсального взаємозв'язку, насамперед варто пам'ятати, що все у світі взаємопов'язане. Суб'єкти можуть бути пов'язані один з одним будь-яким чином: прямо чи опосередковано, випадково,

внутрішньо чи зовнішньо, змістом чи формою, причиною та наслідком чи функцією.

Методологія – це набір фіксованих методів практики, що ведуть до заздалегідь визначених результатів. У науковому пізнанні методологія відіграє важливу роль в емпіричних дослідженнях. На відміну від методу, методологія не передбачає теоретичного обґрунтування отриманих результатів, вона зосереджена на технічних аспектах експерименту та нормах поведінки дослідника. Варто зазначити, що в сучасних умовах, коли обладнання та експериментальна техніка дуже складні, клопітка характеристика методів дослідження набуває великого значення.

Різноманітність типів людської діяльності призводить до різноманітності методів, які можна класифікувати за різними підставами, наприклад, природничі та гуманітарні методи, якісні та кількісні методи тощо. Сучасна наука виробила багаторівневу концепцію методології пізнання, згідно з якою методи наукового пізнання можна розділити на три великі категорії за ступенем загальності та обсягом: 1) ідеологічні «філософські» методи; 2) загальнонаукові методи.

До загальнологічних методів та прийомів дослідження належать: «аналіз», «синтез», «абстрагування», «ідеалізація», «узагальнення», «індукція», «дедукція», «аналогія», «моделювання», «системний підхід», «статистичні методи».

Аналіз – поділ елемента на складові частини, із метою окремого вивчення кожної складової.

Виділяють такі види аналізу: 1) механічний поділ; 2) визначення динамічного складу; 3) виявлення форм взаємодії елементів цілого; 4) знаходження причин явищ; 5) виявлення рівня знання і його структури тощо. Різновид аналізу – поділ на класи предметів та на підкласи – класифікація і періодизація [30, с. 30]. Синтез – об'єднання, реальне та розумове, різних сторін, частин предмету в єдине ціле. Синтез – не довільне, еkleктичне

поєднання розрізнених частин, «шматочків» цілого, єдність частин із виділенням сутності [30, с. 30] .

Є значна відміна між синтезом і аналізом у науковому дослідженні, та у формальному мисленні. В логіці під синтезом розуміють усі поєднання за заданими ознаками. У науковому дослідженні до однієї групи включають тільки ті відомості, котрі відповідають головним, визначальним ознакам. Отже, аналіз та синтез із звичайних логічних операцій перетворюються на особливі методи дослідження. Існує значна різниця між синтезом і аналізом у науковому дослідженні та формальному мисленні. У логіці синтез відноситься до всіх комбінацій відповідно до даної характеристики. У науковому дослідженні в групу включаються лише ті відомості, з яких можна виокремити основні характеристики. Тому аналіз і синтез звичайних логічних операцій стають спеціальними методами дослідження. Загальновідомим є той факт, що кожна наука має свій предмет дослідження, тому з'являються притаманні тільки їй прийоми аналізу і синтезу, систематизації результатів спостереження, експерименту й обробки дослідних даних. Аналіз та синтез змістовно пов'язані між собою. Аналізуючи явище, розкладаючи його на складові й вивчаючи кожен окремо, не можемо забувати, що спочатку вона була єдиним цілим, тому і розглядати її з тим ж баченням. Ще Аристотель вважав, що рука, котра відокремлена від тіла, є рукою тільки за назвою. Таке порівняння говорить нам о тим, що аналіз має йти «ногу в ногу» із синтезом – співвідносити аналізовану частину із загальною цілісністю, встановлювати її місце в цьому цілому, для чого потрібно дослідити частини в їх сутності як складові цілого.

Результатом цього аналізу, служить основа для синтезу – загальність. Завдання аналізу – виділення тієї частини, з котрої сам предмет виникає та розвивається. Об'єкт у синтезі – це єдність протилежностей, при цьому з'являється його виникнення та розвиток. Якщо до цього синтез виступає в аналізі, то після він включає аналіз у себе.

Теоретичні аналіз та синтез у сучасному науковому пізнанні нерозривно пов'язані з практичним аналізом та синтезом – із практикою

експериментування та із суспільно-історичною практикою взагалі. Тільки у процесі практики перевіряють висновки, які зроблені на основі аналізу, і підтверджують теоретичні побудови синтезу.

Абстрагування – це процес відволікання уваги від багатьох властивостей і зв'язків досліджуваного явища з одночасним виділенням "суттєвих" і "загальних" властивостей, що цікавлять дослідника. Існують різні типи абстракцій: ідентифікація, ізоляція, актуальна нескінченність, потенційна реалізованість. Абстракція також диференціюється за рівнем [41, с. 31].

Узагальнення – це процес встановлення загальних ознак і характеристик об'єктів. Він тісно пов'язаний з абстракцією. Гносеологічною основою узагальнення є загальна категорія та одинична категорія. Загальна категорія включає філософські категорії, які відображають схожі та повторювані риси. Символи належать до кількох окремих явищ або до всіх об'єктів певного класу в певний момент, тоді як окремий символ перед собою виражає особливість і унікальність конкретного явища. Це що відрізняє його від усіх інших. Узагальнення не можна назвати нескінченними. Його межа полягає в тому, що філософські категорії не мають загальних понять і тому не можуть узагальнюватися [41, с. 32].

Індукція – це логічний прийом дослідження, який пов'язаний із узагальненням результатів спостереження і експерименту, рухом думки від одиничного до загального. Так як досвід не має скінченний результат, тому індуктивні узагальнення мають проблематичний характер. Індуктивні узагальнення розглядають як дослідні істини або емпіричні закони. Серед індуктивних узагальнень важливу роль відіграє наукова індукція, котра, окрім формального обґрунтування, узагальнення, котре отримане індуктивним шляхом, дає додаткове змістовне обґрунтування його істинності, у тому числі за допомогою дедукції. Наукова індукція формулює достовірний висновок завдяки тому, що акцент робиться на необхідних, закономірних і причинних зв'язках [41, с. 32].

Отже, визначившись з загальнотеоретичними аспектами методологічного аналізу, розкриємо яким же саме чином діють методи дослідження децентралізації та централізації державної влади. Тому, визначивши загальнотеоретичні аспекти методологічного аналізу, розкриємо, як працює дослідницький підхід до децентралізації та централізації державної влади.

Сьогодні нам кажуть, що державна влада має повноваження ухвалювати всі необхідні закони для передачі певних повноважень і ресурсів органам місцевого самоврядування. Органи державної влади здійснюють організаційне та системне забезпечення процесу об'єднання територіальних громад. .

Щоб спростити дотримання цього закону, успішно запровадили бюджетну децентралізацію. Однією з проблем децентралізації є те, що розподіл коштів між місцевими органами влади ретельно контролюється центральним урядом, і це дуже бюрократичний момент, коли потрібен дозвіл на вирішення певних економічних проблем на місцевому рівні влади.

Завдяки новій бюджетній політиці місцева громада змогла отримати додаткові кошти, які були спрямовані на потреби мешканців: ремонт будинків, ремонт доріг, транспорт, водопостачання тощо. Усі ці моменти демонструють нам ефективність та зростаючий стан децентралізації в Україні. Наступний крок – децентралізація, яка має здійснюватися відповідно до принципів доцільності, прозорості, відповідальності та справедливості. Децентралізація – це багатогранний підхід до управління, важливий для розвитку демократії та самоврядування в цілому. Багато вітчизняних науковців у своїх теоріях вважають, що децентралізація – це перерозподіл повноважень між центральною та місцевою владою на користь органів місцевого самоврядування [14, с. 14].

Наразі однією з найважливіших адміністративних реформ в Україні є децентралізація. Цей процес передбачає посилення ролі місцевих національних органів влади та місцевого самоврядування у здійсненні економічних, правових та структурних реформ.

Дослідження, що акцентують увагу на принципі поділу влади в правовій системі, здійснюється в умовах таких методологічних засад, як «основні

принципи», «науково-методологічні підходи» та «методологічні методи». Крім того, у процесі дослідження застосовуємо принципи «науковості», «синтезу», «об'єктивності», «комплексності», «історизму», «конкретності». Сутність принципу «науковості» полягає в застосуванні наукових результатів у новітніх галузях техніки та відповідному застосуванні наукових методів. Сцієнтизм як принцип забезпечує основу для всебічного розуміння децентралізації. Науковість як принцип надає змогу для підстави повномасштабного розуміння децентралізації, ознайомившись з багатьма концепціями учених, про цінність децентралізації, про її внесок у глобалізацію державного управління, та розширення потенціалу в унітарній державі, а також для побудови на достатньому рівні суспільної ідеології.

Принцип «всебічності» є дуже ваговим в дослідженні децентралізації. По-перше, він дає багатогранне пізнання суспільної децентралізації в процесі державотворення, що дає змогу віднести цей процес до інших категорій, процесів і явищ. Чим більше аналітичних стандартів використовується в дослідженні, тим точніші та надійніші висновки. Тому не можна робити висновки про явище децентралізації лише за однорідними показниками чи за досвідом лише однієї країни. З цих причин принцип всеосяжності буде інформувати про вивчення причинно-наслідкового зв'язку між децентралізацією публічної влади та іншими правовими явищами такими як «централізація», «федералізація», «децентралізація», «делегування» тощо. Лише на основі принципу синтезу можна досліджувати основні способи децентралізації. Перед усім він передбачає різноаспектність у пізнанні децентралізації публічної влади в державотворенні, яка дає можливість охарактеризувати цей процес у взаємозв'язку з іншими категоріями, процесами та явищами. Чим більше критеріїв аналізу застосовується у дослідженні, тим більш точними і вірогідними є висновки. Тому неможливо зробити загальний висновок про феномен децентралізації влади на підставі лише однорідних показників чи спираючись на досвід лише однієї держави.

До «методологічних» принципів дослідження децентралізації в теорії права та державотворчій практиці включає також принцип конкретності. Застосовуючи цей принцип, можна буде: 1) провести детальний аналіз усіх умов, за яких відбувався процес публічної децентралізації в Україні; 2) виокремити основні ознаки «характеру» розвитку та становлення децентралізації в Україні. різні історичні періоди 3) визначити основні моделі 4) дослідження факторів впливу на процес децентралізації в умовах становлення сучасної української держави. Насправді наукове осмислення явища публічної децентралізації можливе лише при вивченні не лише особливостей її сучасного стану, а й історичного розвитку проблеми, її послідовності виникнення та ефективності впливу на суспільне життя, в т.ч. формування громадянського суспільства.

Отже, підсумовуючи перший розділ, ми зауважили, що централізоване управління фактично підкреслює замкнутість системи управління, яка встановлюється з центру у напрямку «зверху вниз» і дотримується принципу єдності та чіткості. управління. Централізація характеризується збільшенням кількості рівнів управління, більша частина прийняття рішень зосереджена у вищій організації управління, а ступінь участі нижчої організації управління в прийнятті рішень обмежена. Метою загальнодержавної управлінської централізації є забезпечення організаційного імпульсу діяльності державної влади, спрямування її діяльності в напрямку реалізації єдиної національної політики. Децентралізація – умова ефективного територіального розвитку України, шлях до демократизації та справжнього народовладдя. Важливою умовою при цьому є забезпечення послідовності виконання процесу. Органи влади зобов'язані: 1) забезпечення участі народу в управлінні політичними та економічними процесами країни; 2) створення умов для зміцнення органів місцевого самоврядування для ефективного виконання ними функцій самоврядування; 3) забезпечення ефективності системи обслуговування органів місцевого самоврядування шляхом підвищення професіоналізму та оплати праці; 4) впроваджувати ефективну політику.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

2.1. Теоретичні засади децентралізації та централізації державної влади

Одним із ключових елементів стратегії управління територіальною громадою України є незалежність прийняття рішень, оперативність, інноваційність управління, швидкість та законність. Виконавча влада базується на принципах Європейської хартії самоврядування, яка передбачає децентралізацію, передачу основних повноважень і ресурсів місцевим органам влади та покладання на них високого рівня відповідальності. Реформи децентралізації вимагають ухвалення законів та підзаконних актів, які б забезпечили правове регулювання діяльності новостворених територіальних громад.

У 2014 році розпочався процес реформування територіальних громад України. На основі ефективного використання внутрішнього потенціалу території почали формуватися територіальні громади. Реалізація національних реформ децентралізації потребує прийняття та вдосконалення нормативно-правових актів для забезпечення правового регулювання діяльності територіальних громад та реалізації цієї реформи.

Переходивши до наступних шагів, Верховна Рада України затвердила план підтримки реформ законодавства України з питань децентралізації та реформи місцевого самоврядування, а також внесення змін до інших законодавчих актів, яким передбачено нове тлумачення адміністративно-територіальних одиниць, реорганізація місцевих державних адміністрацій у контрольньо-наглядові ради, призначення адміністративних обласних та обласних рад.

Найважливішими положеннями Закону України «Про добровільні об'єднання органів місцевого самоврядування»[29] є створення правової основи та можливості функціонування територіальних громад та інститутів гарантії стабільності та ефективності діяльності місцевого самоврядування, створення дієвої ради та її якісних та якісних органів виконавчої влади, які ефективно забезпечують сталий розвиток територіальних громад, використовують бюджетні кошти, надають соціальні послуги для покращення життя зацікавлених органів місцевого самоврядування.

Закон України «Про міжурядове співробітництво» [27], розроблений на основі кращого європейського досвіду, визначає організаційно-правову базу міжрегіональної співпраці, механізми фінансування та контролю, стимули, умови припинення співпраці у конкретних ситуаціях.

Закон України «Про засади державної регіональної політики» відіграє важливу роль у дотриманні правових, економічних, соціальних, екологічних, гуманітарних та організаційних основних принципів державної регіональної політики в рамках внутрішньої політики України. Відповідно до цього закону за останні чотири роки було підтримано понад 10 000 проектів. У грошовому вираженні допомога становила від 0,5 до 20 мільярдів гривень. Наприклад, цим актом створені умови для виконання до кінця 2018 року близько 325 контрактів, які об'єднали близько 1000 муніципалітетів.

У 2015 році було прийнято низку нормативно-правових актів, що регулюють передачу управління від виконавчої влади до органів місцевого самоврядування. Це дало змогу як змінити фінансовий стан територіальних громад, так і посилити функціональність місцевого самоврядування.

Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, індивідуальних підприємців та громадських об'єднань» [28] делегує місцевим органам виконавчої влади повноваження щодо державної реєстрації юридичних осіб, індивідуальних підприємців та державних установ з метою усунення недоліків у процедурі законодавчого регулювання. Робота добровільного об'єднання територіальних громад в частинах спрощеної системи

реструктуризації та державної реєстрації юридичних та фізичних осіб, а також усунення недоліків у правовому регулюванні правонаступника територіальної громади, її рад та виконавчих комітетів.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг» [26] надав органам місцевого самоврядування можливість здійснювати повноваження щодо створення центрів надання адміністративних послуг, реєстри муніципалітетів та надавати інформацію з державного реєстру земель та іпотеки. Цей закон зменшив елементи державної корупції.

Закон України «Про внесення змін до Фінансового регулювання України щодо особливостей формування та виконання бюджетів ОТГ» визначає особливості системи створення та виконання бюджетів територіальних громад. Прямі міжбюджетні відносини між територіальною громадою та Міністерством фінансів України перелічені в українському законі «Про внесення змін до українського закону про бюджет про реформування міждержавних відносин». З метою забезпечення представництва інтересів жителів територіальних громад було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких українських нормативних актів щодо статуту міського голови та старости» [28]. Він регулює права старійшин та їх правовий статус.

Органи місцевого самоврядування, які не входять до об'єднань територіальних громад, мають можливість добровільно приєднатися до територіальних громад відповідно до Закону «Внесення змін до деяких законодавчих актів щодо добровільного входження до складу територіальних громад України» [25].

Активна громада ініціативних та працюючих людей може забезпечити високий рівень життя, якщо основними пріоритетами є освіта, правоохоронна діяльність, медицина, будівництво доріг, культура тощо. Заможна громада швидко зростає, коли існує нормативна база національного рівня. Де ми можемо використати це залученням інвестицій, розвитком економіки, при

цьому місцевим підприємцям надається швидкий доступ до адміністративних та соціальних послуг у сфері реєстрації бізнесу, ліцензування, отримання сертифікатів, субсидій та соціальної допомоги. Заможне співтовариство має приділяти пильну увагу працівникам з достатніми знаннями та досвідом у сфері управління, маркетингу та логістики, щоб оптимізувати витрати та максимізувати дохід.

Заможна громада швидко зростає, коли існує нормативна база національного рівня. З їх допомогою планується розвиток, залучаються інвестиції, розвивається економіка, а місцевим підприємцям надається швидкий доступ до адміністративних та соціальних послуг у сфері реєстрації бізнесу, ліцензування, отримання сертифікатів, субсидій та соціальної допомоги. Заможне співтовариство має приділяти пильну увагу працівникам з достатніми знаннями та досвідом у сфері управління, маркетингу та логістики, щоб оптимізувати витрати та максимізувати дохід. Така громада відповідатиме новим вимогам і отримає додаткові ресурси та силу. Передача ресурсів, повноважень і відповідальності низам називається децентралізацією. Основоположні принципи децентралізації: чесність, ефективність, підзвітність.

Територіальні громади, утворені згідно з чинним законодавством, мають низку операційних переваг, а саме: покращене управління громадами; громади мають більші території з більш кваліфікованим населенням і можуть обирати більш ефективних та професійних менеджерів; завдяки новій фіскальній політиці громад, можливість отримувати додаткову кошти на розвиток інфраструктури, доріг, водопостачання, освітлення, збирання сміття тощо.

Завдяки вдосконаленню управління людськими ресурсами громади стають привабливими для інвесторів, забезпечуючи економічний розвиток і нові робочі місця для об'єднання громад, оскільки це шлях до потужного економічного розвитку в країні з успішними громадянами. Важливим чинником розвитку українських заможних громад є покращення інформаційного діалогу та створення програмного комплексу, який дозволяє супроводжувати нормативні питання в транзитних робочих просторах до їх оновлення.

Це надає їм змогу формувати заяви до відповідних служб для підготовки заяв до Верховної Ради України. В даний час законодавці не реалізують запити за допомогою інформаційних технологій, а наближення національної правової бази не вирішено повністю.

Реформи децентралізації призвели до створення основного та найбільш прямого цивільного уряду місцевого самоврядування. Добровільне об'єднання місцевих чиновників сприяло концентрації повноважень і ресурсів громад, які раніше належали більшим містам.

На теперешній час, інтереси громадян, які в ній проживають, представляє обраний ними склад, до якого входять обраний голова, депутатська спілка та виконавчі органи, які забезпечують здійснення повноважень на користь населення громади. У громадах, що входять до складу об'єднаної громади, турботи жителів виявляють в органах місцевого самоврядування обрані старости.

Відповідно до законів України щодо децентралізації органи місцевого самоврядування було перетворено на органи влади територіальних громад, які утворилися шляхом добровільного об'єднання населення. Розробляючи стратегічне зростання громади, важливо враховувати її потенційні ресурси для економічного та соціального розвитку, а також здатність забезпечити достатню інфраструктуру. Створення нових громад за територіальною ознакою ґрунтувалося на специфіці реформи децентралізації, зокрема: 1) створення базового адміністративно-територіального устрою, який би ефективно формував потужну регіональну владу; 2) визначення адміністративно-територіального устрою субрегіону як основи діяльності влади; 3) встановлення засад адміністративно-територіального устрою України, порядку створення, знищення, зміни та розширення меж адміністративно-територіальних одиниць і громад відповідно до європейських стандартів.

В ЄС врядування характеризується набором правил, процесів і стандартів поведінки щодо того, як здійснюються повноваження, зокрема з точки зору прозорості, участі, підзвітності, ефективності та координації. Однією з

найбільш фундаментальних складових реформ, що проводяться інституціями ЄС з метою вдосконалення системи управління, є розширення участі громадянського суспільства в розробка політики та прийняття законодавчих рішень, участь громадян ЄС у формуванні державної політики [35].

Діяльність у цьому напрямку ґрунтується на наступних принципах і дотримується наступних вимог і принципів: відкритість – це акт публічного обговорення обов'язків і завдань різних державних установ та їх рішень: 1) концепція «доброго уряду» передбачає участь уряду в політичному процесі, а також традиційні форми політичної та адміністративної відповідальності. «Підзвітність», яка ґрунтується на праві європейців на «добрий уряд», додає до концепції обов'язок уряду реагувати на проблеми громадян. Це вимагає уточнення різниці між завданнями щодо прийняття рішень, а також між ними та соціальними інститутами. Це також передбачає більший ступінь відповідальності з обох сторін; 2) ефективність де державна політика, законодавчі та регулятивні процеси повинні бути ефективними, мати справжні суспільні цілі та мати історію успіху чи невдачі. Політичні та адміністративні рішення повинні прийматися швидко і гарантувати ефективність державної політики, законодавча та регуляторна системи повинні відповідати реальним суспільним потребам, мати чіткі цілі та враховуватися при оцінці їх очікуваного впливу та минулого досвіду. Політичні та адміністративні рішення повинні прийматися швидко і мати певний ступінь гнучкості в їх реалізації, враховуючи місцеві умови або специфіку урядової території; 3) послідовність не залежить лише від політичного лідерства, але також вимагає більшої узгодженості між різними інструментами, політичними процесами та різними стратегіями впливу на ту саму реальність.

У багатьох європейських країнах законодавство щодо промисловості передбачає створення постійних консультативних рад, до складу яких входять представники відповідних інститутів громадянського суспільства, «що займаються захистом споживачів та навколишнього середовища, охороною здоров'я тощо». у відповідних галузях, галузях. У деяких регіонах ці органи

мають повноваження призначати осіб, які представляють уряди та соціальні установи, для участі в адмініструванні політики та управлінні соціальним страхуванням і пенсіями. У разі порушення певних правил та вимог, що стосуються публічних слухань, такий нормативний акт скасовується судом. Як правило, у таких випадках лише відповідні соціальні установи мають право від імені фізичних та юридичних осіб, на права та інтереси яких вони можуть або можуть впливати, вимагати скасування таких механізмів реалізації політики.

В разі порушення правил та вимог щодо громадських слухань суд скасовує нормативний акт. Як правило, у цій ситуації вимагати викорінення цієї політики мають право лише соціальні інститути, які мають відношення до фізичної чи юридичної особи.

Деякі офіційні процедури організації та залучення інститутів громадянського суспільства до розробки та управління політикою є надзвичайно важливими для забезпечення послідовності та прозорості громадської думки. Однак, щоб зберегти гнучкість цієї важливої сфери, необхідно не тільки створити нове законодавство, але, перш за все, необхідно вжити заходів, які збережуть такі аспекти: 1) видтворювання основної бази інституалізації громадянського суспільства, яка включатиме інформацію щодо їх цілей, економічних ресурсів, методів роботи, членства інститута; 2) створення переліку дорадчих органів, які матимуть завдання, членство та методи консультацій з їх членами; 3) дотримуватися кодексу поведінки або правил, які визначають мінімальні стандарти поведінки, яких необхідно дотримуватися під час процесів консультацій: визначення тем, з якими консультуються; проведення початкових запитів; 4) спілкування із зацікавленими сторонами; 5) створення можливості партнерства з конкретними інституціями громадянського суспільства, переважно із сферою громадянського суспільства; 6) сприйняття прозорості процесу управління та пояснюють надані поради, особу, яка їх надала, і спосіб, у який правління бере участь у прийнятті рішень; 7) спосіб демонстрації своєї відповідальності, множинності та чесності.

Процеси прийняття рішень мають бути більш прозорими, а також побільшати «громадські слухання», «експертні обговорення» тощо. Обговорення з інститутами громадянського суспільства в парламентському окрузі та іншими представницькими органами, такими як міські ради, є частиною цього процесу.

Процедура децентралізації державних функцій включає такі компоненти, як деконцентрація та деволюція. Деволюція – це процес делегування повноважень автономним органам для прийняття рішень і здійснення самостійної фінансової та управлінської діяльності, якщо не встановлено механізму реалізації єдиної державної політики. Тобто органи місцевого самоврядування набувають формальної автономії через законодавство. Деконцентрація – це процес децентралізації влади, який передбачає створення спеціальних державних органів на місцях, які мають можливість здійснювати державну владу. Іноді це вважається формою децентралізації чи різновидом централізації, оскільки територіальні органи державної влади все ще є підпорядкованими центральним. На практиці децентралізація – це процес збільшення та делегування прав органам на місцях з переважно зменшенням прав і повноважень центральної влади, з метою підвищення ефективності управління суспільно значущими справами, якнайповнішого врахування місцевих і регіональних інтересів.

Існують три різновиди децентралізації: політична, адміністративна та фінансова, разом із чотирма основними формами – передача, делегування, деконцентрація та відчуження.

Моделі, які використовуються в практиці управління територіями, мають різні рівні автономії щодо політичних рішень, центральна влада не має впливу на ці рішення та має необхідні ресурси для їх прийняття.

Провідною автономною моделлю місцевого самоврядування є система з горизонтальним підходом до управління, за якої кожен рівень влади на території має власні, виключні повноваження, і ці повноваження не перетинаються з вищими рівнями влади.

Крім того, немає універсального лідера, відповідального за управління світом. Навіть в американській територіальній системі, яка є найближчою до цієї схеми, існує специфічне державне регулювання діяльності державних, окружних і міських чиновників через фінансування або партнерство з іншими програмами, яке має непрямий характер: через фінансування або об'єднання різних національних ініціатив.

Інші вчені також розрізняють два типи децентралізації: формальну та неформальну. Адміністративна децентралізація – це збільшення повноважень органів місцевого самоврядування, які мають певну самостійність і є певною мірою автономними у своїх діях порівняно з центральною владою [11, с. 8].

Обидва підходи до децентралізації розглядаються в академічній спільноті, політичних спілках, в громадськості, але саме загальне просування цього процесу на даний етап відбувається повільно. Таким чином, це пояснює нам, що, по-перше, Україна є унітарною державою, яка доводить нам централізаційні принципи у всієї системі управління. По-друге, повноваження місцевих організацій обмежені в законодавчих документах. По-третє, низька рівень громадської активності в процесах демократизації суспільства.

Чітко розуміють, що децентралізація є однією з форм демократичного розвитку, що дозволяє зберегти єдність та інституції держави, розширити місцеве самоврядування, участь населення для забезпечення власних потреб та інтересів, а також зменшити вплив держави на суспільство, що досягається через механізми саморегуляції, які створює саме суспільство.

У процесі дослідження важливо спершу визнати, що децентралізація не є окремою концепцією, а складається з багатьох різних характеристик, вона також є динамічною та має статистичний компонент. Коли ми обговорюємо багатовимірність децентралізації, ми маємо намір мати кілька, але пов'язаних аспектів або сторін, які є важливими. Зокрема, історичні, політичні, юридичні чи формально-юридичні, соціальні, фінансові, культурні чи ідеологічні тощо.

Наявність усіх цих знань про децентралізацію вимагає використання міждисциплінарної методології дослідження.

2.2.Зарубіжний досвід децентралізації

Децентралізована країна з місцевою та регіональною автономією зараз стає найпоширенішою формою європейської державної організації. [34, с. 3]. Знання зарубіжних країн та новітні наукові дослідження дозволяють визначити наступні вимоги для успішної реалізації процесів децентралізації та ефективного управління в системі децентралізованої влади. Виокремлюють наступні твердження: 1)принципи верховенства права; 2) визнання і гарантії місцевого самоврядування; 3) рівний правовий захист усіх форм власності; 4) демократичне та ефективне виборче законодавство; 5)незалежність, ефективність, доступність та прозорість судової системи; 6) функціонування інститутів адміністративного судочинства; 7) ефективний бюджетний процес та наявність адекватних соціальних стандартів; 8) розвинутий громадський сектор, та стійкий розвиток цієї тенденції.

Проблема децентралізації влади на сьогоднішній час надзвичайно актуальною, передусім для України, враховуючи ситуацію, яка склалася. Поняття децентралізації згадано у ст. 132 Конституції України, де зазначено, що територіальний устрій України базується на засадах єдності й цілісності державної території, поєднання централізації та децентралізації у здійсненні державної влади [15]. Децентралізація влади в Україні – першочергове завдання, на думку нової влади нашої держави. Варто зауважити, що тривалий час ведеться обговорення переваг і недоліків централізації і децентралізації. Західні вчені виокремлюють такі дві протилежні моделі, котрі описують відносини всередині держави, як моделі партнерства та посередництва. Вибір конкретної моделі базується насамперед на історії держави. Наприклад, держави, які були створені шляхом об'єднання окремих спільнот, щоб ділитися та захищатися в стилі партнерства. Цей тип моделі передбачає визнання

місцевого самоврядування як обмеженої форми самовираження громади, як засобу досягнення інтересів виборців на конкретній території. Теоретично це зумовлює необхідність існування місцевого самоврядування для кожного громадянина: велика кількість місцевих профспілок або понад 3000 міст у Швейцарії чи понад 80 000 місцевих органів влади в США мають такий тип управління.

У середині 20 століття концепція децентралізації була чи не найважливішою політико-правовою концепцією у світі. Проте вже сьогодні можна говорити про суттєві зрушення в цьому напрямку та про те, що вони досягли спільної мети: 1) створення оптимальної системи територіального устрою; 2) реформування органів державної влади і створення ефективного місцевого самоврядування; 3) підвищення якості надання публічних послуг, покращення місцевої інфраструктури. Проте для українського суспільства не завжди зрозумілими є такі поняття, як «централізація» та «децентралізація», «концентрація» та «деконцентрація», не визначеними є їх відмінності. Натомість у юридичній науці та серед населення більш помітним є інтуїтивне відчуття цих категорій, що передусім з протилежного напрямку, адже більшість населення України пам'ятає визначення централізації. Це розуміння, ймовірно, не вважається позитивним аспектом. Вигодою тут є бажання змінити, яке посилюється відсутністю значних громадських послуг, місцевої інфраструктури тощо.

Управління місцевими справами може здійснюватися двома шляхами: перший за участю посадових осіб державного апарату, які призначаються «зверху», другий за допомогою самоврядування населення. Однак останній традиційно вважається неодмінною складовою демократичної системи управління суспільством, оскільки сприяє управлінню значною частиною питань у територіальних громадах на основі самоорганізації населення цих громад.

Для нас заслуговує на увагу практика децентралізації та регіоналізації в Італії.

Сучасний територіальний устрій Італії нагадує структуру, яка була сформована в 1970 році. Кожен регіон має місцеві збори, які обираються населенням. Ця асамблея, зі свого боку, обирає президентську владу як виконавчого лідера регіону. Ця система місцевих виборів була б вигідна Україні. Відповідно до статті 117 Конституції Італії, регіони відповідають за виконання багатьох функцій, інші функції можуть бути делеговані регіонам центральним урядом. Основною метою діяльності уряду є реалізація політичних рішень, які приймаються в Римі.

Іншою країною, яка має розвинену систему місцевого самоврядування, є Швейцарія.

Зокрема, законодавство цієї держави заохочує право громадської ініціативи, що дозволяє населенню змінювати Конституцію Швейцарії та впроваджувати нову політику. Інші методи прямої демократії доступні на місцевому та загальнонаціональному рівнях управління, які перевищують центральний рівень.

Постійна загроза референдуму спонукала до участі в ухваленні рішень усі залучені сторони. Наприклад, щодо запропонованих законів проводяться широкі консультації, щоб уникнути повторного розгляду під час всенародного голосування. Інструменти прямої демократії, такі як референдуми та громадські кампанії, сприяли орієнтації швейцарської демократії на згоду [20] . Нступним прикладом, може слугувати комуна Респерсвіль-Іона наразі є найбільш густонаселеною комуною в Іоні, Нью-Йорк. Його населення становить 25 тис. І це організаційне питання. Навряд чи знайдеться місце, яке зможе вмістити всіх мешканців. Багато кантонів мають обидва інституційні типи. Вони або визначають кількість населення, яке буде створено, що автоматично призведе до формування парламенту, або надають комунам повноваження вирішувати, що створити: збори громадян чи парламент. Усі громади, які нараховують понад 700 жителів, мають створити парламентські збори. Два округи вимагають від міст створення парламенту: перший розташований у Женеві, а другий у Невшателі. Як правило, кантони з франкомовним населенням більш схильні

мати парламенти. Інші штати вимагають створення зборів громадян від усіх комун у штаті, незалежно від кількості населення «канонів Урі, Швіц, Обвальден, Нідвальден, Гларус і Аппенцель Іннер Роде». Це насамперед невеликі сільські райони [19].

У Європі до кінця 20 ст. Процес децентралізації повертається, і орієнтація політики переорієнтована на децентралізацію на регіональному та місцевому рівнях. Є більший потенціал для горизонтальної співпраці та вищий ступінь розуміння справжніх проблем. Крім того, акцент робиться не на розбудові фізичної інфраструктури, а на покращенні людських здібностей. Політика щодо освіти має стати більш децентралізованою, щоб мати змогу включати інші освітні інструменти в розвиток регіону, а навчання має бути якомога ближче до основних сфер економічного розвитку. Особлива увага приділяється розвитку системи досліджень, розробок і трансферу технологій між компаніями, університетами, дослідницькими центрами та державними установами. Уряд менше зосереджується на плануванні більших ініціатив, а натомість зосереджується на визначенні конкретних ініціатив, які будуть усунути слабкі сторони ринкового механізму.

Примітно, що в деяких країнах слово «місьцеве самоврядування» взагалі не вживається. Наприклад, у Великій Британії, Японії та Ізраїлі, які є децентралізованими унітарними державами, немає місцевого самоврядування, оскільки уряд країни здійснює цю функцію виключно від імені жителів адміністративно-територіальних одиниць, а є немає місцевих органів державної влади. Беручи до уваги це, у цих країнах вживається слово «місьцеве самоврядування». Важливо визнати, що існує й протилежний сценарій, за якого замість органів місцевого самоврядування існують державні суб'єкти на кожному рівні державного управління. Яскравим представником цього типу країни є Китайська Народна Республіка. Для України це країна з відносно низьким ступенем децентралізації, на місцевості існують як органи місцевого самоврядування, так і національні органи влади.

Конвенція про захист національних міншин 1995 року, яка містить в собі тему освіти, національних мов, ЗМІ також має загальні правила, які стосуються міншин, зокрема заборону дискримінації та рівність між населенням та рештою світу, зокрема титульною нацією. Крім того, заслуговує на увагу відсутність занепокоєння щодо індивідуальних і колективних прав етнічних груп, на які поширюється дія Конвенції. Зокрема, непокоїть брак турботи про територіальну організацію етнічних груп як засіб їх внутрішньої політичної автономії. Стандарти Конвенції не містять обов'язкового, безумовного зобов'язання надати цим міншинам екстериторіальну автономію чи змінити територіальний устрій держави [7] .

Також важливим нормативно-правовим актом, який регулює питання місцевого самоврядування, децентралізації, є Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або органами влади 1980, яка набула чинності у 1981 р. «для України – 22 грудня 1993 р.». Конвенція визнає за місцевими і регіональними органами влади право на співпрацю поза національними кордонами в межах їх внутрішньодержавних повноважень з питань створення органів транскордонного співробітництва між громадами, регіонального, міського та сільського розвитку, охорони довкілля, поліпшення діяльності підприємств громадського користування та комунального обслуговування, а також взаємної допомоги у надзвичайних ситуаціях. Вона включає моделі угод стосовно регіонального транскордонного планування, економічного розвитку, охорони навколишнього середовища [6].

2.3.Сутність та зміст концепції державної децентралізації.

З метою максимального підвищення ефективності своєї діяльності у відповідь на національні та глобальні проблеми держава постійно вдосконалює свій апарат, у тому числі змінюючи межі свого адміністративно-територіального устрою. Крім того, підтримується пропорційний баланс між

ефективністю організації влади та історичними, економічними, географічними та демографічними ознаками.

Основними тенденціями, які зумовлюють необхідність реформування місцевого самоврядування, є демографічні зміни та технологічний прогрес. Їхніми наслідками є внутрішня та зовнішня міграція, посилення урбанізації, старіння населення, підвищення податкових ставок, збільшення витрат на управління та водночас підвищення доступності державних послуг за допомогою дистанційних засобів. Наприклад, до середини 20 століття більше половини населення Європи та Північної Америки було зайнято в сільському господарстві, однак його підвищення інтенсивності призвело до фундаментальних змін у картині зайнятості.

Сьогодні частка інтернет-користувачів у США та Канаді становить 4%, у розвинених країнах Європи – 6%, у Польщі – майже 10%. Ці показники свідчать про те, що для зайнятості сільського господарства необхідно 10% населення сільської місцевості. Перспективи України швидко схожі з розглянутим показником. Ігнорування цих тенденцій у Латинській Америці призвело до зменшення частки сільських жителів до 5% і перенаселення міст із великою кількістю населення, що пов'язано з соціальними, економічними та екологічними проблемами.

Система організації влади на територіальному рівні в Україні частково успадкована від радянської епохи, але, незважаючи на зміни, що відбулися після здобуття незалежності, вона все ще значно відстає за ефективністю порівняно з іноземними моделями, які є новішими та новітніми. не стосується сучасних проблем. Основними проблемами існуючого адміністративно-територіального устрою є: складний і заплутаний характер чотирирівневої системи; розривність території адміністративних одиниць, велика кількість незначних адміністративно-територіальних одиниць базового та районного рівнів. Ці питання є проблемними. «найменша сільська рада 74 особи, найбільша 10 000 осіб, найменша районна 5200 осіб, найбільша 186 000 осіб». Проблемним є неузгодженість співпраці територіальних органів та

центральных органів, місцевих адміністрацій, судів та прокуратури. Проблемними є і органи місцевого самоврядування.

При цьому варто зазначити, що устрій УРСР також не був монолітним та неодноразово змінювався в залежності від потреб управління: ліквідовувались волості та повіти, створювались і ліквідовувались райони, області, сільські ради; у 1946 р. було 750 районів, у 1962 р. – 231, у 1965 р. – 393, у 1990 р. – 490; кількість рад або дуже зростала, або різко зменшувалась.

Одним із ключових елементів стратегії управління територіальною громадою України є незалежність прийняття рішень, оперативність, інноваційність управління, швидкість та законність. Виконавча влада базується на принципах Європейської хартії самоврядування, яка передбачає децентралізацію, передачу основних повноважень і ресурсів місцевим органам влади та покладання на них високого рівня відповідальності. Реформи децентралізації вимагають ухвалення законів та підзаконних актів, які б забезпечили правове регулювання діяльності новостворених територіальних громад.

Реформи децентралізації дали поштовх до становлення найважливішої табцивільної влади місцевого самоврядування.

Створити ефективне земське правління й оптимальну систему організації територіальної влади на основі нових територій шляхом: 1) реформування України для закріплення українського земського правління й організації територіальної влади шляхом внесення необхідних змін до української Конституції; 2) розподілу компетенції між земськими органами та центральними, зокрема місцевими органами; 3) Власні та делеговані повноваження; 4) Перекласифікація місцевих державних адміністрацій за новими повноваженнями, основними повноваженнями яких є забезпечення громадського порядку, дотримання прав і свобод громадян, виконання поставлених цілей на законодавчому рівні; 5) розвиток форм міжміського співробітництва; 6) вирішення проблеми відкритого та прозорого збору місцевих податків; 7) створення сприятливих правових умов для мешканців

місцевого самоврядування, та участь у прийнятті рішень місцевого самоврядування, розвитку форм місцевої демократії.

Підсумовуючи другий розділ, можна зробити висновок, що децентралізація означає передачу певних повноважень і бюджетів від центрального уряду до місцевих органів влади з метою кращого управління ними та зменшення витрат.

Початок реформи фінансової децентралізації змінив усі структурні елементи місцевої фінансової системи та почав адаптуватися до нової ситуації. Органи місцевого самоврядування наділяються широкими повноваженнями щодо управління державними коштами з метою забезпечення відповідності соціально-економічного розвитку регіону загальнодержавним стратегіям розвитку. Відповідно до стратегії розвитку розвинутих країн пропонується сформулювати механізми та правила фінансування міжбюджетних трансфертів для санкціонування реалізації фіскальної децентралізації.

РОЗДІЛ 3

РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

3.1. Теорія і практика перерозподілу повноважень між державою та органами місцевого самоврядування.

Централізація управління фактично замкнула всю систему управління. Основною ознакою централізації є збільшення кількості рівнів управління, більшість і важливість вищого керівництва, що в свою чергу обмежує участь установ нижчого рівня в прийнятті рішень. Централізація фактично визначається суверенітетом, і зазвичай передбачається, що державна влада переважно зосереджена в національній столиці. Така система функціональної самостійності державної влади передбачає вертикальну передачу відповідальності за вже прийняті рішення на регіональні рівні управління. Повністю централізована держава висуває майже незадоволені вимоги до системи управління обробкою певної інформації та комунікацій. Тому загалом централізація є ефективною, коли національне середовище є стабільним.

Головною метою децентралізації є реформування органів місцевого самоврядування та територіального управління в Україні.

Розпочато реформи децентралізації. У квітні 2014 року Кабмін схвалив концепцію реформи місцевого самоврядування, що включає три сфери: місто, район і область. Передача повноважень створює нову систему місцевого самоврядування, яка включатиме 27 областей, 120-150 районів і 1500-1800 громад. Передбачається, що об'єднані громади матимуть такі ж джерела доходів і повноваження, як і міста обласного значення [30].

Громадські об'єднання належатимуть до базового рівня адміністративно-регіонального устрою України.

Послуги, що надаються державними органами у створених громадах, включають: виплату пенсій, стипендій, допомоги; фінансові послуги; оформлення актів громадянства; санітарний та зоонозний контроль.

Розподіл повноважень за принципом дотаційності є одним із основних принципів децентралізації, згідно з яким державні органи мають найбільшу владу та на тому рівні, де завдання вирішується та реалізується найбільш ефективно та найменш ресурсомістко.

Громада є основною територіальною одиницею. Органи влади громади представлені: 1) президентом; 2) профільними комітетами; 3) виконавчим комітетом ради; 4) старостами; 5) територіальним підрозділом виконавчого органу ради об'єднаної громади.

На рівні районної громади мають бути створені виконавчі комітети. Функції управління новоствореними громадами, як правило, здійснюють: голова громади, 2-3 заступники голови, секретар територіальної ради громади, начальник фінансового управління, начальник відділу спільної власності та земель. відносин, начальник юридичного відділу, начальник житлово-комунального господарства, навколишнього середовища та інфраструктури, директор економічного розвитку, торгівлі та інвестицій Директор містобудування, архітектури та інфраструктури Директор освіти, молоді та спорту Директор культури, туризму та ЗМІ Директор Департаменту народонаселення та праці Міністр соціального захисту та охорони здоров'я.

Також характерними в громадах є наявність земельних книг, Національних виборчих реєстрів, Центрів надання адміністративних послуг, секторів кризи та цивільного захисту людей та районів, архівів, Центрів догляду за дітьми, сім'ї та молоді, Центрів реєстрації бездомних [21] .

Адміністративний центр обласної громади орієнтовно розташований у географічному центрі, яким може бути місто, районний центр, селище чи село обласного значення. Деякі важливі сервісні функції передаються від обласних чи районних центрів до територіальних громадських центрів через «адміністрацію» географічного центру, пожежну охорону, правоохоронні

органи, санітарно-епідеміологічні служби, соціальну допомогу тощо. Відстань від населених пунктів у межах територіальних громад до їх центрів має бути такою, щоб наряди пожежної охорони, швидкої медичної допомоги, поліції та нарядів швидкої допомоги могли дістатися не більше ніж за 30 хвилин.

Закон України «Про добровільні об'єднання органів місцевого самоврядування» передбачає, що у населених пунктах, не визначених адміністративними центрами, міський голова обирається міською радою строком на п'ять років. Він земський чиновник і працює за розпорядженням старости [29].

До основних повноважень голови належать: 1) представництво інтересів жителів селищ, заводських і міських рад в адміністративному органі; сприяння сільським жителям у підготовці документів для подання до місцевих органів влади; 2) участь у формуванні подає головам сільських, селищних, міських рад заходи та рішення сільських, селищних, міських рад, підприємств, установ, організацій комунальної власності та їх посадовим особам заяви про інші передбачені зобов'язання.

Децентралізація має призвести до серйозних змін в організації українських органів місцевого самоврядування та територіальних повноважень. Децентралізація створить громади, які зможуть взяти на себе відповідальність за свій розвиток. Створюючи нові органи управління, громади отримують додаткові ресурси, додаткові повноваження, можливості та незалежність. Це сприятиме посиленню місцевої автономії та гуманізації та демократизації системи управління громадою.

У багатьох країнах потреба в реформах децентралізації виникає з різних причин, починаючи від необхідності збільшення державних витрат і вирішення макроекономічних проблем «Аргентина, Бразилія, Індія, Нігерія» до використання децентралізації як інструменту сприяння регіональній незалежності різних культурних та етнічних групи та політика. Тема «Канада, Швейцарія, Бельгія, Китай, Ефіопія».

У 2014 році Україна підписала Угоду про асоціацію з Європейським Союзом, де визначила напрямок фінансової децентралізації.

Збільшення мобільності ресурсів, капіталу, товарів і послуг зменшило важливість таких факторів, як географія та територіальна близькість. Традиційні економіко-географічні чинники регіональної конкурентоспроможності, такі як наявність природних ресурсів, робочої сили та енергії, якість накопиченого фізичного капіталу тощо, втрачають своє значення для просторового розвитку.

Посилення спроможності регіональних громад ефективно вирішувати більшість проблем територіального розвитку підвищує ексклюзивність місцевих економік «для участі в розвитку та досягненні результатів усіх членів громади та формування почуття відповідальності за цей результат». Це в свою чергу посилює згуртованість громади, сформувавши єдиний інтерес до території. Тому поняття спроможності громади традиційно описується в загальній адміністративній практиці як здатність мати достатні ресурси та ефективно використовувати публічні ресурси, але має базуватися на комплексній характеристиці здатності громади стратегічно розвиватися на основі всіх ресурсів. Доступні «централізовані та децентралізовані, державні» та приватні ресурси.

Враховуючи фіскальну роль податку, він був важливим стимулом для прискорення об'єднання місцевих громад. Кількість неоформлених працівників зростає, підприємства, які отримують зарплату в конвертах, що сповільнює поповнення доходів бюджету громад.

У 2019 році було проведено аналіз 806 територіальних громад, результати якого показали, що громади до складу яких входять обласні центри залежать менше від дотацій з державного бюджету, причому 27 територіальних громадах рівень дотацій не перевищував 9.1%. У випадку громад, де проживає понад 15 000 жителів, це 49,7%. Громади від 10 до 15 тисяч жителів 57,5%, громади від 5 до 10 тис. жителів 63,5%; громади із населенням менше 5000 жителів 62,6%. Територіальні громади в яких найбільше дотацій: Житомирська область 27,7%

від загального обсягу фінансування, Запорізька область 31,4% та Тернопільська область 20%, Хмельницький 24,0%, Чернівецька область 22,7%. На основі аналізу можливостей громад, які виникли внаслідок реформи децентралізації, можна сказати, що об'єднана місцева влада тепер має багато можливостей повноцінно здійснювати свої функції. Критерієм оцінки їх успішної діяльності є задоволення усіх потреб громади, оскільки якість роботи усіх органів влади та ефективне використання бюджетних коштів взаємозалежні.

Кабінет Міністрів України одним із своїх пріоритетів визначив підтримку реформ децентралізації в Україні, що сприятиме розвитку місцевого самоврядування та економічному розвитку країни в цілому. 2020 рік є вирішальним для становлення місцевої автономії на базовому рівні: 12 червня 2020 року уряд прийняв новий базовий адміністративний устрій регіонів. Розпорядженням Кабінету Міністрів України створено 1469 органів місцевого самоврядування на всій території країни.

Основними завданнями реформи децентралізації на 2020-2021 роки є: 1) необхідність затвердження нової територіальної основи діяльності органів влади; 2) забезпечення ресурсної бази для виконання повноважень місцевого самоврядування; 3) створення якісної громадськості; 4) оптимізація державного контролю за законністю роботи органів місцевого самоврядування; 5) розвиток народовладдя; 6) оптимізація діяльності місцевих і центральних органів влади та органів взаємодії.

Для успішного просування реформ децентралізації необхідно вдосконалити існуючу законодавчу базу відповідно до норм і принципів Європейської хартії автономії. 17.07. Наразі в Україні 136 районів, свідчать документи. Старі 490 виборчих округів були скасовані парламентом.

15.07. У 2020 році Верховна Рада України ухвалила постанову №3809, якою визначила проведення чергових місцевих виборів 25 жовтня. 2020 та 16.07. – Верховна Рада України прийняла в другому читанні законопроект №3485 про вдосконалення виборчого законодавства, внесення змін до виборчого законодавства України.

Проаналізувавши проблеми та труднощі громад на прикладі громад, що сформовані у сільській місцевості, з якими безпосередньо стикається населення, можна виділити дві великі групи: проблеми спроможності та проблеми, спричинені процесом урбанізації.

Питання продуктивності включають низку проблем, безпосередньо спричинених власними можливостями новостворених ОТГ.

Основною проблемою територіальної громади є недостатня кваліфікація кадрів [25]. Ще однією проблемою, яка сприяє цій ситуації, є суворая централізація прийняття управлінських рішень, наприклад, яка не вимагає від бухгалтерів сільських комітетів повної обізнаності з фінансовими положеннями, оскільки бюджети зазвичай складаються на районному рівні. Ще одна не менш глобальна проблема виникає через брак кваліфікованих менеджерів і спеціалістів: неефективне використання фінансових ресурсів [11]. Це має відношення до результатів проектів, фінансованих державним грантом Union City Infrastructure State Grant, оскільки більше половини з них були спрямовані на негайну вигоду без урахування довгострокових інвестицій [1].

Ще однією досить серйозною та складною проблемою фінансових ресурсів громад є відсутність механізмів диференціації бюджетів, пов'язаних зі створенням територіальних громад. Відповідно до чинного статуту наразі відсутній механізм регулювання перерозподілу коштів районних бюджетів, пов'язаних зі створенням громад на їхній території. Тому до кінця бюджетного року громадські об'єднання зобов'язані працювати згідно з бюджетом, затвердженим районною радою [13].

Крім того, будь-яка територіальна громада може мати лікарню для обслуговування своїх мешканців завдяки можливому перерозподілу офіційних трансфертів, пов'язаних із субвенцією на медичне обслуговування, у зв'язку з паралельними реформами галузі охорони здоров'я, запропонованими МОЗ. Варто зазначити, що проблем у самій медичній реформі багато, а головна її мета – зменшити фінансове навантаження на державу та перекласти відповідальність на громаду неминуче призводить до зростання

відповідальності за прийняття управлінських рішень, що стає досить проблематичним. Це пов'язано з вищезазначеним питанням відсутність належної кваліфікації персоналу. Проблеми, які породжує урбанізація, є викликами для сіл і міст. Однією з найбільших небезпек, яку бачать селяни, це є загроза урбанізації, перед усім яка, може призвести до краху їхнього повсякденного життя та закриття важливих, але неефективних сільських клубів, медичних та освітніх закладів [13].

Для міст, селищ і сіл питання інтеграції села розглядається з іншої точки зору, тобто скільки грошей вони готові інвестувати в розвиток сільської соціально-економічної інфраструктури. Іншим важливим стереотипом, який суттєво впливає на процес інтеграції села та міста, є екологічні умови. У більшості випадків сільські земства вважають, що приєднання села до міст збільшує шанси на плавне переміщення шкідливих і небезпечних виробництв за кордон.

По-перше, фінансова децентралізація, хоча значно розширювала повноваження місцевих органів влади шляхом диференціації податків, створила іншу проблему. Наприклад, підприємці знаходять вигоду реєстрації юридичних адрес бізнесу у великих містах, що автоматично позбавляє малі міста значної частини їхнього доходу, оскільки згідно з чинним законодавством податки збираються за місцем свого юридична реєстрація. Хоча державні чиновники стверджують, що оптимізація покращить галузь.

По-друге, освітня реформа передбачає ліквідацію збанкрутілих шкіл. Хоча ця ситуація не є проблемою для міст, вона створює нові виклики для сіл і міст. Наприклад, діти у віддалених селах не зможуть дістатися допоміжних шкіл, якщо шкільні автобуси ламаються або державні служби не забезпечать належної інфраструктури.

По-третє, реформа медицини та освіти призвела до серйозних змін у національній політиці трансфертних платежів, тобто до жорсткого контролю.

Розглядаючи проблему децентралізації, можна запропонувати такі шляхи вирішення:

1. Створить набір прозорих заходів для інформування про всі аспекти процесу децентралізації.

2. Розробити національну стратегію агломерації для збільшення кількості громад союзних територій у ключових міських і сільських поселеннях регіону.

3. Забезпечення та розвиток кадрової політики на національному рівні, спрямованої безпосередньо на підготовку якісних управлінців та їх резервів для роботи в об'єднаних громадах, у тому числі в сільській місцевості.

4. Розвивайте ресурси, створюйте нові методи прийняття управлінських рішень та ефективно використовуйте ресурси на основі стратегічного бачення майбутніх вигод.

Для оптимізації нормального функціонування та вирішення проблем, які існують у реформі децентралізації, Україні необхідно запозичити досвід країн-членів ЄС. U-LEAD розвиває спроможність представників громади та державних службовців, щоб вони могли краще виконувати свої обов'язки. Проведено понад 8300 заходів для понад 210 000 учасників національного, регіонального та місцевого рівнів. Тридцять громад отримали ІТ-інструменти, а 50 спільнот навчилися правильному управлінню активами. У нас є 30 проектів, які готові фінансувати громада. Понад 90 громад пройшли навчання та реалізовано 30 малих проектів, спрямованих на підвищення якості соціальних послуг. Понад 430 громадян пройшли підготовку на вогнеборців-добровольців.

3.2. Напрями подальшого вдосконалення децентралізаційних процесів України

Розпочато та триває реформування місцевого самоврядування в умовах децентралізації, що підвищує рівень демократизації моделі управління. Основою децентралізації в Україні є запровадження європейських цінностей, зокрема розвиток місцевої демократії, розширення повноважень територіальних громад та права на використання ресурсів, надання якісних адміністративних послуг людям, що дасть змогу сформувати сучасну систему

місцевого самоврядування, покращити рівень економічного та соціального розвитку території [22]. Реформа органів місцевого самоврядування в Україні на основі децентралізації розпочалась у 2015 році. Вона спрямована на докорінну зміну основних засад управління суспільним розвитком і є важливою передумовою для вирішення низки системних проблем в Україні. Суспільно-політичний і соціально-економічний розвиток країни: 1) забезпечити ефективність та прозорість системи управління територіями, запровадивши дієві механізми контролю з боку органів державної влади та громадськості за діяльністю органів місцевого самоврядування; 2) вирішити питання власності територіальних громад на землю та комунальне майно та їх вплив на використання інших природних ресурсів, що дозволить земствам здійснювати стратегічне планування розвитку відповідних територій; 3) формування компетентних територіальних громад, здатних забезпечити належний рівень адміністративних та соціальних послуг населенню, особливо в сферах освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, таких сферах, як житлово-побутове обслуговування.

Необхідною передумовою успішної реалізації будь-якої інституційної реформи є інституційно-правове забезпечення, в тому числі законодавче та нормативно-правове врегулювання взаємозв'язку сфер реалізації реформи та надання відповідної інституційної підтримки.

Серед основних очікуваних результатів реформ українського самоврядування та децентралізації варто відзначити наступні позиції: удосконалення правової та матеріальної спроможності територіальних громад. Принципи та положення Європейської хартії самоврядування; доступність публічних послуг та підвищення їх якості; створення механізмів моніторингу місцевою державною адміністрацією та громадянами надання державних послуг органами місцевого самоврядування, центральним органи виконавчої влади та територіальні органи; запровадження низових та регіональних Стандартів якості та стандартів оцінки якості публічних послуг, що надаються органами місцевого самоврядування на місцевому рівні; створення сприятливих

правових умов для максимально широкої участі громадян у прийнятті управлінських рішень. як можливо [36, с. 17].

Аналіз та оцінка поточної ситуації та загальна характеристика напрямів розвитку громад територій Союзу України в умовах формування механізмів децентралізації показали, що: залежно від типу громад пріоритетні напрями їх розвитку систематично сприяють зростанню доходів населення. громадян, пошук альтернативних шляхів підвищення зайнятості населення, покращення умов соціального захисту. При цьому першочерговим завданням місцевого самоврядування є організаційно-економічне та практичне сприяння раціональному використанню ресурсів і активів, насамперед землі, інфраструктури, комунальної власності тощо.

Підсумовуючи третій розділ, зазначимо, що для досягнення позитивних результатів децентралізації та уникнення ризиків у процесі децентралізації необхідно: створити ефективну законодавчу базу для децентралізації на основі комплексного теоретичного дослідження проблеми децентралізації; проведення громадських слухань, зборів, громадського розгляду законопроектів, звітів чиновників про хід реалізації реформи тощо», постійного оприлюднення та узгодження ідей реформ перед суспільством, врахування позитивного та негативного досвіду іноземної децентралізації та прийняття перевіреної реформи. модель реалізації.

Тому головною метою є визначення місця регіону у світовій економіці та сприяння розвитку секторів з найбільшим потенціалом, здатних підтримувати розвиток інших секторів. Ендогенне та самодостатнє зростання стає новою формулою регіонального успіху. Ці тенденції посилюються змінами в усій операційній системі державного управління, відмовою від централізованих практик і єдиної політики на користь диференційованих і складних організаційних форм. Вважаємо, що Україна також має приділити особливу увагу розвитку людського потенціалу та визначити цю сферу як пріоритетний напрям політики місцевого самоврядування.

ВИСНОВКИ

Отже, вивчивши всі проблеми роботи, ми дійшли наступних висновків. Можна сказати, що місцеве самоврядування є одним із основних принципів сучасної системи управління, втіленням влади народу в конкретній формі та на належному рівні. Він передбачає самостійності в вирішення питань на законодавчому рівні до закону питань місцевого значення в інтересах населення. Вищенаведені суттєві характеристики визначають специфіку місцевої автономії та її специфічний статус у національній системі публічної влади.

Децентралізація в Україні є важливим чинником розвитку демократичної системи управління. Земська реформа мала на меті створення нових відносин між громадянами, місцевою владою та державою. Нові форми відносин повинні базуватися на спільному володінні та управлінні справами громади. Максимальна участь громадян в управлінні громадою має підвищити ефективність управління та відповідальність за рішення та результати їх виконання.

Першим завданням реформи є внесення змін до Конституції України. Без вирішення цієї проблеми неможливо буде комплексно просувати реформу децентралізації, неможливо буде забезпечити нормальну роботу державних органів та громадських установ. Необхідно створити нову систему адміністративних регіонів, розробити новий перелік повноважень місцевих органів влади, уточнити повноваження на регіональному та субрегіональному рівнях управління.

Децентралізація фінансового сектору була одним із основних рушійних сил інтеграції громад. Однак невідповідна законодавча база та погано керовані процеси децентралізації призвели до того, що громади мають дуже великий брак ресурсів. Тому держава має вжити додаткових заходів щодо фіскального вирівнювання для забезпечення захисту громадян у рамках соціальних функцій.

Подальший хід та ефективність реформи залежатиме від сформованих позицій центральної та місцевої влади у формуванні нової системи управління.

Історичний досвід показує, що в Україні існує модель управління, яка базується на ефективному місцевому самоврядуванні

Варто пам'ятати, що політична централізація небезпечна для демократій, оскільки в цьому випадку діяльність усіх державних органів у суспільстві цілком залежить від волі держави, а всі органи влади в державі підпорядковуються волі держави. Цінність місцевого самоврядування полягає в тому, що воно, як рівень публічної влади, найкраще розуміє повсякденні життєві проблеми мешканців місцевих колективів і може надавати людям широкий спектр суспільних послуг: освіта, облаштування житла, торгівля, культура, освіта тощо.

Через це децентралізація є проблемою, яка сьогодні гостро потребує вивчення, аналізу та застосування, поєднуючи традиції організацій місцевого самоврядування та досвід розвинених країн із системами місцевого самоврядування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Багмет М. Базові принципи діяльності територіальних інститутів управління в контексті Європейської хартії місцевого самоврядування. *Наукові праці: Науково-методичний журнал. Політичні науки*. Миколаїв: Вид. МДГУ ім. Петра Могили, 2007. С. 56-60.
2. Беля А. Р. Аналіз формування доходів місцевих бюджетів в умовах адміністративно-фінансової децентралізації. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2018. Вип. 1. С. 133–137.
3. Біла Л.Р. Правовий статус державної посади: поняття і структура. *Південноукраїнський правничий часопис*. Одеса, 2007. № 4. С. 216–219.
4. Біла-Тіунова Л.Р. Сфера дії Закону «Про державну службу». *Правові новели*. 2019. № 7. С. 84-89.
5. Біла-Тіунова Л.Р. Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну службу». Одеса: Фенікс, 2020. 628 с.
6. Біла-Тіунова Л.Р., Стець О.М. Службове право України: підручник. Одеса: Фенікс, 2022. 771 с.
7. Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України. *Швейцарськоукраїнський проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO»*. Київ: ТОВ «Софія», 2012. 128 с.
8. Державна інфраструктурна субвенція об'єднаним громадам; використання у 2016 році. URL: <http://decentralization.gov.ua/infographics/item/id/32>
9. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / О. Бориславська, І. Заверуха, Е. Захарченко та ін. Київ: ТОВ «Софія». 2012.128 с.
10. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / О. М. Бориславська, І. Б. Заверуха, А. М. Школик та ін. ; Центр політико-правових реформ. Київ., 2012. 212 с.

11. Децентралізація публічної влади : навч.-метод. посіб. / Л. БілаТіунова, Т. Білоус-Осінь, О. Тодошак ; Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2023. – 66 с.

12. Децентралізація та ефективне місцеве самоврядування : навч. посіб. для посадовців місцевих та регіональних органів влади та фахівців з розвитку місцевого самоврядування. Київ :, 2007. 269 с.

13. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / наук.ред. колегія: Ю. В. Ковбасюк та ін. Київ: НАДУ, 2011. Т. 8.

14. Європейська рамкова конвенція Ради Європи про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або органами влади від 21 травня 1980 р. *Організація місцевого самоврядування в Україні : зб. нормат.-прав. актів* / упоряд.: П. М. Любченко, К. Є. Соляник, Л. В. Челомбитько. Харків: Юрайт, 2012. – 296 с.

15. Конституція України від 28 червня 1996 / Відом. Верхов. Ради України. 1996. № 30. Ст. 141

16. Загурська-Антонюк В. Ф. Сучасні тенденції децентралізації державної влади та їх реалізація в Україні. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2019. № 2. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1391> (дата звернення: 10.03.2020 р.).

17. Закіров М. Децентралізація: завдання, перші успіхи і сподівання. *Україна: події, факти, коментарі*. 2016. № 5. С. 6–11.

18. Кельзен Г. Чисте правознавство. : Проблема справедливості / Г. Кельзен; пер. з нім. Київ. : Юніверс, 2004. С. 337-341.

19. Конституция Италии от 22 декабря 1997. *Конституции государств Европейского Союза*. 1999. 816 с.

20. Конституция Швейцарии от 18 апреля 1999/ *Конституции государств Европейского Союза*. 1999. 816 с.

21. Котенко Н.В., Решетняк Я.В. Фіскальна децентралізація: досвід вразливості сільських територіальних громад в Україні. IV Міжнародна науковопрактична конференція «Фінансові аспекти розвитку держави, регіонів

та суб'єктів господарювання: сучасний стан та перспективи» м. Одеса. 2017. С. 243–245 .

22.Макаров Г. В. Очікувані ризики у процесі децентралізації влади в Україні. URL: http://www.niss.gov.Ua/articles/1021/#_ftnl.

23.Об'єднання громад. *Децентралізація влади.* URL:<http://decentralization.gov.ua/region>.

24.Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

25.Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо добровільного приєднання територіальних громад : Закон України від 09.02.2017 р. № 1852-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1851-19> (дата звернення: 29.04.2023).

26.Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг : Закон України від 10.12.2015 р. № 888-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/888-19> (дата звернення: 29.04.2023).

27.Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо статусу старости села, селища : Закон України від 09.02.2017 р. № 1848- VIII. URL: <https://zakon0.rada.gov.UA/lavs/show/1848-19> (дата звернення: 29.04.2023).

28.Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань : Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15> (дата звернення: 29.04.2023).

29.Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (дата звернення: 29.04.2023)

30.План законодавчого забезпечення реформ в Україні : Постанова Верховної Ради України від 4.06.2015 р. № 509-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/509-viii> (дата звернення: 29.04.2023)

31. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17.06.2014 р. № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18> (дата звернення: 29.04.2023).

32. Публічне управління: навч. посібник / А. В. Стасишин, Г.В. Капленко, Г. О. Комарницька та ін. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 460 с.

33. Піддубний А. Ю. Централізація та децентралізація влади в Україні. *Розвиток європейського простору очима молоді*. міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених та студ. м. Харків, 24 квітня 2015 року. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. С.

34. Пилипишин В. П. Вплив процесів інтеграції на національні системи державного управління. URL: <http://archive.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2011-3/11pvrscdu.pdf>

35. Рамкова конвенція Ради Європи про захист національних меншин від 1 травня 1995 р. *Організація місцевого самоврядування в Україні : зб. нормат.-прав. актів* / упоряд.: П. М. Любченко, К. Є. Соляник, Л. В. Челомбитько. Харків : Юрайт, 2012. 296 с.

36. Серьогін С. М., Гончарук Н. Т. Теоретичні засади та основні напрямки реформування місцевого самоврядування й децентралізації влади в Україні. *Аспекти публічного права*. 2015. № 4. С. 111 – 120.

37. Скрипнюк О.В. Децентралізація влади як фактор забезпечення стабільності конституційного ладу: питання теорії і практики. URL: <http://www.ccu.gov.ua/uk/publish/article/250244>

38. Умовна структура виконавчих органів місцевого самоврядування. *Децентралізація влади*. URL: <http://decentralization.gov.ua/discussion/item/id/1273>.

39. Фінансова децентралізація: результати та перспективи. URL: <http://decentralization.gov.ua/news/8342>.

40. Шатіло В.А. Централізація і децентралізація в механізмі державної влади: до постановки проблеми. *Адміністративне право і процес*. 2015. № 1(11). С.41

41. Юридична енциклопедія: у 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко та ін. Київ :
Видавництво «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 2004. Т. 6: Т-Я. с.
25 - 100.

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, Ліповська Ілона Сергіївна, студентка 4 курсу, форма навчання денна, факультет соціології та управління, спеціальність «публічне управління та адміністрування» освітньо-професійна програма «публічне управління та адміністрування», адреса електронної пошти ilona.lipovska@gmail.com,

– підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Централізація та децентралізація державної влади: публічно-управлінський аналіз» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

– згоден на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) Ліповська І.С.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (науковий керівник) Ель Гюссаб К.